

בית הכנסת "אהבת התורה - איש מצליח"
רחוב הרב עוזיאל 43 ב"ב.

בשעה 20:00

בית נאמן

יום שני, ד' באדר התשע"ב

נושאי השיעור:

שיעורו השבועי של מרן ראש הישיבה
רבנו מאיר מאוזז שליט"א

ניתן לשמוע
בשידור ישיר את
שיעורו של מרן שליט"א
בערוץ קול ברמה.
או בקו בית נאמן:
079-9270505

א. ביאורים נחמדים בפסוקי המגילה. ב. השומע מחרש או קטן. ג. השומע מאשה. ד. דין המתנמנם.

כשהגיעה החתונה שלו, לא היה לו מתנה להביא לארוסה שלו, היה עני, מה לעשות? אז הוא כתב לה ספר שלם. קרא לו "מנות הלוי". ספר של ארבע מאות עמודים! (לא ראיתי אותו, אבל מצטטים ממנו מעמ' ת' מה זה? ארבע מאות עמודים פירושו על מגלת אסתר!). אבל למעשה אדם לא יוצא ידי משלוח מנות בספר, צריך מנות לאכילה. אבל זה משלוח מנות בשביל הארוסה, כנראה הייתה חכמה ויודעת ללמוד. ומצאתי שהאותיות של "מנות הלוי" הם אותם האותיות בדיוק של "ויתול המן". ספר שלם על מגלת אסתר, איך זה יכול להיות?!

אמונה וביטחון במגילה

ד. ובאים הרשעים הפושעים באוניברסיטה, ומחדירים את כל השטויות שלהם שם. אומרים: המחבר של מגלת אסתר לא היה דתי. למה לא היה דתי? כי הוא לא מזכיר שם שמים, לא כתוב במגילה שם ה'. עשר פעמים במגילה רמזה האמונה! "צומו עלי ואל תאכלו ואל תשתו" (ד', ט"ז), מה זה צומו? אם יצומו יקרה משהו? וכן "ריוח והצלחה יעמוד ליהודים במקום אחר" (שם פס' י"ד). למה? מי אמר לך ריוח והצלחה? אולי חס ושלום יאבדו כמו שאבדו כמה אומות, אשור ומצרים עמו ומואב ואדום וכו', וכו', מאיפה הבטחון הזה? וכן "אם מזרע היהודים מרדכי... לא תוכל לו כי נפול תפול לפניו" (י', ג'), למה? אלא משום "אתה בחרתנו מכל העמים". וכמה פעמים רמזו שם הוי"ה בראשי תיבות, כמו: "יבוא המלך והמן היום אל המשתה אשר עשיתי לך" (ה', ד'), ראשי תיבות שם הוי"ה. ויש הרבה כאלה, ראשי תיבות וסופי תיבות. ולמה לא נכתב בפירוש שם הוי"ה? אומר האבן עזרא (בתחילת חיבורו למגילה) כי המגילה הזאת תורגמה אצל הגוים כולם, "כרצון איש ואיש"... (אסתר ח', א'), אם יכתוב שם הוי"ה, כשיתרגמו את זה יכתבו שם עבודה זרה, לכן כתב הכל ברמז, הכל מסתתר.

רצף נסים

ה. הגמרא בחולין (קל"ט ע"ב) אומרת, אסתר מן התורה מנין? שנאמר: "ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא" (דברים ל"א, ח'). הקב"ה מסתתר בתוך המגילה, כל הנסים מלוכשים בטבע. אתה אומר שזה מקרה. אין מקרה! מקרה היה בדיוק שביום השביעי השתגע אחשוורוש ומוציא את אשתו להורג? הרי את כל המשתה הוא עשה בשבילה - ככה אומר האבן עזרא (א', ג') - וביום השביעי מוציא אותה להורג? מקרה היה שמכל הבנות ומכל הנערות בחר דוקא באסתר? וכתוב אפילו בגמרא (מגילה דף י"ג ע"א) שהיא הייתה ירקרקת. מה זה ירקרקת? כמו הדס - הדסה. וכי יש אדם ירוק בעולם? הגר"א אומר (בביאוריו לתיקוני זוהר תיקון כ"א) שהכוונה צהובה. לא היתה יפה, ואפילו הכי אחשוורוש דוקא בחר בה. ועוד, "כלילה ההוא נדדה שנת המלך" (י', א'). הכל מלוכש בטבע, זה "ואנכי הסתר אסתיר פני".

מרדכי מן התורה

ו. ויש עוד שיגעון אחר שמלמדים אותם השוטים. אומרים להם: מרדכי זה שם אליל. מה אליל? אחד האלילים של בבל נקרא "מורדוך". יש אליל ידוע שנקרא "בִּלְ" - "כרע בל" קורס נבו" (ישעיה מ"א). אבל יש עוד שם - שמצאו אותו בחפירות כנראה - "מורדוך". וכי מרדכי קרא לו אבותיו על שם האליל של בבל? אם מרדכי נולד בבבל, אולי נאמר שלקחו איזה שם מודרני, שם של גוים. אבל על מרדכי כתוב "אשר הגלה מירושלים, עם הגולה אשר הגלתה, עם יכניה מלך יהודה" (אסתר ב', ו'). אלה שבאו עם יכניה חכמים גדולים היו, הגמרא אומרת (סנהדרין דף ל"ח ע"א) שהם "החרש והמסגר" (מלכים ב' כ"ד, ט"ז) - "ופתח אין סוגר".

"ואת אשר גדלו המלך ואת אשר נשאו על השרים ועבדי המלך"

א. "ואת אשר גדלו המלך ואת אשר נשאו על השרים ועבדי המלך" (אסתר ה', י"א). הביאו לי כתב ידי משנת תשכ"ב (הייתי עוד רווק), שני בחורים מהישיבה של הרב פינסון (אחד מהם ברוך ה' גיסי שיהיה בריא, והשני הלך לעולמו) שאלו: אם גדלו המלך על השרים, קל וחומר על עבדי המלך, למה כתוב "עבדי המלך"? קושיא עצומה. תירצתי להם אז ככה: גדלו על השרים, ונשאו על עבדי המלך. על השרים נתן לו גדולה, אבל השרים לא משתחיים לו, לא נראה שהם משתחיים. כתוב: "וכל עבדי המלך אשר בשער המלך כורעים ומשתחיים להמן" (שם ג' ב'). אבל שר ישתחוה לשר? זה לא שייך. לכן גידלו על השרים, ונישאו על עבדי המלך. אבל אחר כך הייתה לי קושיא מפיוט מי כמוך שכתוב שם: "וינשאהו מעל כל השרים, ועל כל אשר יש לו". אם כן כתוב "נשאו מעל כל השרים" וצ"ל שהפסוק מדבר בדרך זו ואין צריך לומר זו, כמו "מאלפי זהב וכסף", "הנה לא ינום ולא יישן".

בגתן או תרש

ב. אבל יש הרבה שאלות והרבה חידושים במגילה מתוקים ממש. לדוגמה, כתוב "וימצא כתוב אשר הגיד מרדכי על בגתנא ותרש" (ו', ב'). למה כתוב "בגתנא ותרש" באל"ף? אז האלשיך אומר שכתבו במיוחד בספר הזכרונות "בגתן או תרש", כדי שיאמרו אחר כך, הנה המשפט לא היה בסדר, למה תלית את שניהם? ספק נפשות להקל! ספק בגתן ספק תרש, מן הדין פטורים שניהם, ולא מגיע יקר וגדולה למרדכי על זה, לכן כתבו "בגתן או תרש". אבל מהשמים נעשה - "וימצא כתוב... בגתנא ותרש" האל"ף של או נתחברה למלה בגתן ונעשה "בגתנא", והוי"ו של או נתחברה למלה תרש ונעשה "ותרש". משיהו הקשה על זה, הרי זו לשון פרסית, ובפרסית לא אומרים או, באיזו שפה אומרים או? אבל כנראה זה נכתב בלשון ארמית. לשון ארמית הייתה בינלאומית באותו זמן, כמו אנגלית בימינו. ובארמית כמו התרגום שלנו, "בגתן או תרש" כותבים "בגתן או תרש". או כמו בעברית. האל"ף הזאת היא גם כן צורה של ארמית, בארמית הרבה פעמים מוסיפים אל"ף, כמו "יומא חד", זה לא בדיוק, צריך לומר "יום חד" כי זה לא בה"א הידיעה, זה לא היום, אלא "יום אחד", וכתוב יומא. הרבה אלפין נוספים, "הא לחמא עניא" - זה לחם עוני, לא הלחם, הרבה פעמים יש אל"ף מיותרת. אמנם "הא לחמא עניא" אפשר לומר באל"ף שזה ה"א הידיעה. אבל יש מקומות שאי אפשר לפרש כך, כמו: "וייקץ פרעה והנה חלום" (בראשית מ"א ז') והתרגום חלמא, היה צריך לומר "חלם". בארמית מוסיפים אל"ף. אז ככה מסתבר, ש"בגתנא ותרש" האל"ף נוספת, ולמעשה הם כתבו "בגתן או תרש".

משלוח מנות הלוי

ג. כל המגילה כולה רצופה חידושים מתוקים מדבש. יש חכם אחד, מחבר פיוט לכה דודי, קוראים לו רבי שלמה הלוי אלקבץ. (כשהרב חיד"א מזכיר אותו, הוא קורא לו: "הרשב"א הלוי". מה זה הרשב"א? הרב רבי שלמה בן אלקבץ הלוי. הוא היה לוי, ככה מופיע ב"לכה דודי" בראשי תיבות).

- הערת המערכת: שיעור זה נמסר ע"י מרן רבנו שליט"א ביום שני ד' באדר התשע"ב בין מנחה לערבית בבית הכנסת "אהבת התורה - איש מצליח".
- בכל מקום בעולם מבינים אנגלית, בהודו יש שלוש מאות שפות, אולי אלף שפות, אבל אנגלית אפשר לדבר עם כולם, וככה בזמנו הייתה ארמית. מנין לנו שהייתה ארמית? כתוב כאשר בארבעה ממלך סנחריב לפתות את העם שיעזבו את חזקה המלך, ואמרו לו שבא וכל המכובדים: "דבר נא אל עבדיך ארמית כי שומעים אנחנו" (מ"ב י"ח, כ"ו), דבר אתנו בארמית, לא כתוב באשורית, אלא בארמית. כי ארמית הייתה שפה בינלאומית.

הדלקת נרות	מוצ"ש	ר"ת
י-ם:	17:11	18:23
19:05		
ת-א:	17:28	18:25
19:02		
חיפה:	17:17	18:25
19:01		
ב"ש:	17:28	18:25
19:02		

יום אדיר בימי שנה - כולל פורים

מיד אחר תפלה בנץ למשך שעה ורבע בבית "בית רחמים" ב"ב

בראשות ראב"ד כסא רחמים מורנו ראש הכולל הגאון רבי דוד עידאן שליט"א

להשתתפות
ושותפות
0527-130-552

דין המתנמנם

י. "קראה מתנמנם והאיל ולא נרדם בשינה יצא". אם אדם קרא את המגילה והוא מתנמנם, איך אומרת הגמרא (תענית דף י"ב סע"א)? "נים ולא נים תיר ולא תיר". מה זה נים ולא נים תיר ולא תיר? רש"י אומר (שם) תיר מלשון אתער, חצי מתנמנם חצי ער, כל הזמן ככה, והאיל ולא נרדם בשינה (אחרת איך קרא?). יצא ידי חובתו. אבל השומע מתנמנם לא יצא, כי איך נדע מה הוא שמע ומה הוא לא שמע. לכן השומע אם מתנמנם לא יצא, וצריך להיזהר בדבר זה שמצוי תמיד שאלו השומעים מתנמנמים. ותמיד יש סיבה, יצר הרע תמיד מוצא סיבות להפריע לאנשים. בליל פורים עייפים מהתענית, אז הוא עייף ומתנמנם. ביום פורים הם לא צריכים להיות עייפים, אבל בלילה ישבו עד שלש בהבלים, הולכים לאוטובוסים וזורקים אבנים וצועקים ומשתגעים, ובבקר שומעים את המגילה ומתנמנמים. צריך כל הזמן להיות עירני. וצריך להיזהר בדבר זה לכתחילה, אם ראו את הקורא שקרא איזה פסוק מתנמנם, מכריחים אותו שיחזור ויקראה, אומרים לו: "תחזור מהתחלה". דלא אמרין קראה מתנמנם יצא, אלא בדיעבד שכבר גמר כל הקריאה כולה. איני יודע אם זו הלכה ממש או חומרא, כי קרא מתנמנם יצא, לא משמע שאם לא יגמור המגילה כולה [נגיד לו לחזור] ומישהו יאמר ש"ידי בימי אחשוורוש" קרא מתנמנם, נאמר לו: כל מה שקראת הלך לאיבוד, תחזור ויהי בימי אחשוורוש... למי יש סבלנות לזה? היה מעשה אצל רבי חיים מצאנז בזקנתו כנראה, שקרא במגילה "ויהי בימי אמרפל". במקום אחשוורוש אמר אמרפל, כתוב בתורה אמרפל (בראשית י"ד א). והוא טעה מהפסוק של התורה. אמרו החסידים: רבי, לא, אחשוורוש! קרא עוד פעם, ואמר "אמרפל". התביישו לומר לו עוד פעם, זה האדמו"ר, שתקו. לפני שיצאו מבית הכנסת, היה שם בנו בכורו, שמו רבי יחזקאל משינאז, והוא היה אדם אמתי, איש אמת, "לא חת מפני כל ולא ישא פני איש", אמר להם: רבותי! לא יצאתם ידי קריאת המגילה, שמעתם אמרפל, תחזרו בבית את כל המגילה כולה... ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

רועה נאמן

אגרות ומכתבים ממרן ראש הישיבה שליט"א

פרסום פיוטי עדת ג'רבה

בס"ד, בני ברק, יום ח' בתמוז התשמ"ב
לכבוד מר משה חן נ"י

רשות השידור, רחוב הילני המלכה, ירושלים
שלום וברכה!

הנדון: תכנית "קבלת שבת" מהישיבה

סיפר לי ידידנו מר יצחק יצחקי נ"י שלא הסכים כב' להקליט תכנית "קבלת שבת" עם פיוטי העדה שלנו, בטענה שהמנגינות של ג'רבה לא יערבו (אולי) לאזני האשכנזים.

ואני מתפלל הפלא ופלא, כשמקליטים לעתים קרובות "מלווה מלכה" או "קבלת שבת" מחסידי ויד'ניץ או מוד'זיץ וכדומה, האם שאלו את פי הספרדים

אם ערבה מנגינתם לאזניהם?

שיירי החסידים לסוגיהם הם מסורת של לא למעלה ממאה שנה.

הפיוטים והמנגינות שלנו הם בני מאות שנים, וקהלתנו כידוע קהלה עתיקה ביותר אשר עמד טעמה בה וריחה לא נמר. ההיא צריכה להתחנן ולבקש רשות מאחרים ש"יקבלו" את מטענה הרוחני?

זאת ועוד, מי אמר שלא יערבו הפיוטים המסורתיים שלנו לאזני אחינו האשכנזים? הנסיון מוכיח להפך, שפִּחְנָנו דוקא בשמירת המקוריות שלנו. ולא יהא אלא ספק, ננסה ונראה!

לדעתי ראוי כב' לשקול הדברים שנית ולקבל את הצעתנו בחיוב. ובטוחני שיצא נשכר מכך ולא מפסיד ח"ו.

יש לציין שאין המדובר בזמ"ר... שעם כל הכבוד לו איננו בקי במנגינות ג'רבה, רק בזמר אחר המסתייע בכלי-זמר, ותלמידי הישיבה הבקיים בקריאת ס"ת והפטרה וכמה פיוטים מבני העדה ורובניה.

וזכות חכמי ישראל וחכמי העדה העתיקה גאונים ג'רבה זצ"ל, תעמוד לכם בזה ובבא.

נאמן"ן ס"ט

העתק: מר יצחק יצחקי. בני ברק

וסגר ואין פותח" (ישעיה כ"ב, כ"ב). בשעה שפותחים את פיהם נעשים הכל כחרשים. לומדים ולומדים ומתפללים עד השמים, כאשר אחד מהחרש והמסגר אומר משהו, הכל נגמר. "חזק וברוך", תמשיך הלאה. ומדכי היה מהסנהדרין והגלה עם יכניה. בירושלים יקראו לכן הנוול על שם אליל של בבל? כל כך בידידות היו עם בבל? כל האומות היו כנועים לבבל, ובבל עשו להם צרות צרורות, נבוכדנאצר בא פעם ראשונה ופעם שניה, ודאי שלא קראו על שמו. הגמרא אומרת (בבלין שם) מרדכי מן התורה מנין? שנאמר "קח לך בשמים ראש מר דרור חמש מאות" (שמות ל', כ"ג), והתרגום של "מר דרור" - מירא דכיא. אז "מרדכי" - מירא דכיא, זה "מר דרור", "מוסק" כמו שיש בערבית שם "מוריה"³. אז "מירא דכיא" זה מין בושם זך טהור בלי תערובת, מכאן בא מרדכי - מירא דכיא. אסתר מן התורה מנין? הסתר אסתר.

המן מן התורה מנין?

ז. ועוד נאמר שם: המן מן התורה מנין? מה אכפת לי שיהיה המן כתוב בתורה? אלא מנין לנו בתורה שהמן צריך להיתלות בעץ, שנאמר "המן העץ" (בראשית ג', י"א) - המן העץ. ולמה קרה כל הסיפור של המן? "אשר ציויתיו לבלתי אכול ממנו אכלת". אמרתי לך, לא תאכל בישולי גוים, אל תשתו מיין שלהם, הנהו מסעדתו של אותו רשע, לכן בא המן, וסופו של המן נתלה על העץ. [הרבה חידושים יש על המגילה. ואפילו נשים שואלות שאלות על המגילה. הבן איש חי כתב (פרשת תצוה הלכות פורים ה"א) שלא מברכים לנשים על קריאת המגילה כי הם לא מקשיבות, אבל היום זה נשתנה לטובה]. ולכן היום אפשר לברך לנשים גם ברכה ראשונה וגם ברכה אחרונה.

השומע מן החרש

ח. [בן איש חי פרשת תצוה הלכות פורים הלכה ב'] "אם היה הקורא חרש או שוטה או קטן, מי שישמע ממנו לא יצא ידי חובתו". חרש לא הכוונה חרש גמור, חרש של הגמרא בדרך כלל הכוונה שהוא לא שומע ולא מדבר⁴. אבל כאן שהיה הקורא חרש, הכוונה שהוא לא שומע, זה כמו חרש של התורה, לא שומע אבל הוא מדבר. אפילו הכי השומע ממנו לא יצא ידי חובתו, כי הוא נחשב כמו שוטה, כיון שהוא לא שומע הוא לא מקבל ידיעות, רק מדבר. זה לא כמו שאדם שומע ולומד. "וצריך לחזור לקרא בברכה". אחר כך הרב חזר וכתב "אם שמעה מחרש יחזור ויקראה בלא ברכה משום דאיכא דסבירא להו השומע מחרש יצא". יש פוסקים שאומרים מתי אמרנו [בכל המצוות] החרש לא מוציא ידי חובתו? חרש גמור שגם לא מדבר, אבל חרש כזה שהוא מדבר ולא שומע (ודאי שהוא מדבר, הרי הוא קורא את המגילה) יוצאים ידי חובתו, לכן יחזור עוד פעם על המגילה אבל בלי ברכה.

שמיעה מקטן או מאשה

ט. ואם שמע אותה מקטן שהגיע לחינוך - לפעמים יש קטן מאד שלא הגיע לחינוך ויודע לקרוא⁵, להוציא את אחרים הוא לא יכול. אבל אם הגיע לחינוך בגיל תשע בערך, יש אומרים שמוציא את הגדול ידי חובתו, לפיכך מי ששמע מקטן כזה, יחזור עוד פעם בלי ברכה. ואם שמע מאשה, האשה היא חייבת והיא יכולה גם להוציא. לפי רוב הפוסקים יכולה להוציא, לכן יחזור לקרוא אותה בלי ברכה. וראיתי כתוב אצל הרב עובדיה (שיחיה) שאם האשה יודעת לקרוא מגילה בטעמים והבעל אינו יודע, מוטב שהאשה תקרא, ואפילו תוציא אחרים (חזון עובדיה פורים עמ' ס'). היא יכולה להוציא אחרות כמוה, אבל לא לגברים, זה לא מתאים, אלא תקרא לנשים את הכל בטעמים.

3. פעם סיפר מורי רבי המדקדק רבי דוד ברדא, שלבנים והבנות שלו הוא קרא להם שם עברי טהור, ולקח את הבת שלו ששמה מוריה אצל רופא (היא לא הרגישה טוב), והרופא ערבי, אמר לו: מה שם הילדה? אמר לו: מוריה. אמר לו הרופא: מוסקיה. מאיפה אתה יודע? אלא הערבי הזה למד עברית, יודע שמור זה "מוסק", כשאמר לו ששמה מוריה, אמר לו: "מוסקיה"...

4. אומר הגאון בעל חוות יאיר למה נקרא חרש מי שלא שומע וגם לא מדבר? מלשון "החרש תחרישו" (איוב ג', ה'), "ואתם תחרישו" (שמות י"ד, ט"ז), "אם החרש תחרישי בעת הזאת" (אסתר ד', ט"ז), "והחרשי עקב עד בואם" (בראשית ל"ד, ה'). חרש גם בדיבור וגם בשמיעה. יש טעם אחר של הרמב"ם, הרמב"ם בתור רופא נתן טעם נפלא (בפירוש המשנה תרומות א' ב'), אמר אדם שהוא לא שומע מילדותו, הוא לא מדבר, כי הוא לא יודע איך לדבר, הוא רואה את הגדולים מניעים שפתיים, הוא לא יכול לדבר כי הוא לא שומע, לכן החירשות קשורה ביחד עם הדיבור. וחרש שדינו כמו שוטה וקטן בכל מקום. מדובר בחרש כזה שהוא לא שומע ולא מדבר.

5. יש חכם אחד מונציה שחי לפי ארבע מאות שנה, קוראים לו רבי יהודה אריה ממודינא, יש לו ספר ש"ת זקני יהודה. אבל היו לו כל מיני ספרים וכל מיני עבודות. הוא לא מצא עבודה מסודרת, היה משחק על כמה קלפים בחנוכה והיה מפסיד, היה כותב שירים, כותב קינות, מדפיס ספרים, מגיה ספרים, אלף עבודות עשה. כתב ספר על עצמו, קרא לו "חיי יהודה", והיה בדי הספר הזה בהשאלה, והוא כותב שם שבגיל שנתיים וחצי עלה להפטרה בבית הכנסת בחגים וביו"ט בגיל שנתיים וחצי וביו"ט. ומספרים על הגר"א שגם כן ידע כל התורה כולה בגיל שלוש. בתנו אותו פעם ואמרו לו: תגיד לנו אליהו הקטן, איפה כתוב בתורה אברהם אברהם, אבל אל תביא לנו מפרשת העקידה שכתוב שם "אברהם אברהם ויאמר הגנן" (בראשית כ"ב, י"א), תביא פסוק אחר! אמר להם: בסדר, "ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק" (שם כ"ה, ט'). אמרו לו: תביא לנו פסוק שיש בו חמש מלים שכל מלה בת שתי אותיות, אמר להם: "כי גם זה לך בן" (בראשית ל"ה, י"ז). אחר כך אמר, אני אשאל אתכם, תביאו עוד פסוק כזה בתורה! אמרו לו: אין פסוק כזה. אמר להם: יש פסוק כזה - "כי ידע על כס יי"ה" (שמות י"ז, ט"ו). יש כזה בתנ"ך שש פעמים ושנים מהם בתורה, כמו: "על כל לא בא אל שלחו המלך" (ש"א כ', כ"ט). אז ילד מוטו כזה הוא חכם גדול ויכול לקרוא.

השיבוץ השיעור נמסר ע"י חדב"נ הגאון רבי ליאור כהן שליט"א ראשי ישיבת מאור יוסף - אלעד

קשה על לו הבוקר לאכול סעודה של ממש ולשתות, אז לכל הפחות, בשעה עשר - אחת עשרה, משהו כזה, כדאי שיאכל, וככה יהיה לו זמן גם כן לישון לאחר מכן כפי שכתוב הרמב"ם (פ"ב מהלכות מגילה הלכה ט"ו) ישתה קצת יותר מכפי רגילותו, ואחר כך ילך לישון, ובשנתו הוא לא יודע לא ארוך המן ולא ברוך מרדכי. יש לו מספיק זמן לישון, יקום ויכול לעשות תפילת מנחה בזמנה וקבלת שבת כרגיל. ומי שרוצה לאכול בבוקר, אדרבא, יעשה כפי דעת רבותינו המקובלים.

אבל פורים משולש נוגע יותר לבני ירושלים ובני המוקפים. מגילה לא קוראים בשבת, ושני טעמים לכך. טעם אחד שמא יבוא לטלטל, לא כולם בקיאים במקרא מגילה, ויבוא אדם לטלטל אותה ארבע אמות ברשות הרבים כדי שיקראו לו מגילה. זה גזירת רבא (במגילה דף ד' ע"ב), שמא יבוא לטלטל ארבע אמות ברשות הרבים. וכך גם כן בשופר ובולבול, כאשר הם באים בשבת, לא תוקעים בשופר ולא נוטלים לולב. וטעם נוסף יש לזה, כיון שעניניהם של עניים נשואות למקרא מגילה, ולכן יש עניין לתת מתנות לאבינונים יחד עם מקרא מגילה. אם תקרא בשבת, איך תיתן מתנות לאבינונים? אתה לא יכול לתת, לכן מקדימים את זה ליום שני. ולדחות ליום ראשון אי אפשר, "ולא יעבור" (אסתר ט' כ"ז) כתיב (מגילה דף ב' ע"א), אי אפשר לעבור את חמשה עשר באדר, לכן מקדימים ליום שני כמו שאומרת המשנה (במגילה דף ב' ע"א) - "מוקפים ועיירות גדולות קוראים בו ביום" וזה ביום שני.⁸ זה דין קריאת המגילה. ויחד עם זה, מתנות לאבינונים כפי שאמרנו, כי עניניהם של עניים נשואות למקרא מגילה, כשם שמקדימים את קריאת המגילה, כך גם מקדימים מתנות לאבינונים ביום שני.

ובליל שני גם הירושלמים אומרים לאחר קריאת המגילה "זאתה קדוש יושב תהלות ישראל". למרות שזה לא פורים שלהם. הרי למה אנחנו קוראים אז "זאתה קדוש"? הגמרא דרשה במסכת מגילה (דף ד' ע"א) למה קוראים מגילה בלילה וביום, שנאמר "אקרא יומם ולא תענה, ולילה ולא דומיה לך" (תהלים כ"ב), יומם ולילה, ומיד לאחר מכן (בפסוק ד') כתוב "זאתה קדוש יושב תהלות ישראל". אם כן רואים שהפסוק הזה שייך לקריאת המגילה, זה לא קשור דווקא ליום פורים. אם כן, כיון שקוראים מגילה ב"ד, לכן מסמיכים לו פסוק "זאתה קדוש" אפילו שאין זה פורים שלהם ממש. ולכן גם בבוקר בשחרית, כולנו קוראים את המגילה כך: מתחילים "ובא לציון", עוצרים לפני "זאתה קדוש", קוראים את המגילה, ולאחר מכן ממשיכים מיד "זאתה קדוש". מה קרה שעושים הפסקה כזה באמצע? אלא זה כפי שאמרנו "אלוקי, אקרא יומם ולא תענה ולילה ולא דומיה לך", זה קריאת המגילה, ומיד "זאתה קדוש יושב תהלות ישראל".

לגבי על הנסים. מרן בבית יוסף (סימן תרפ"ה) מביא בשם מצאתי כתוב שהמנהג בירושלים כשחל בשבת, מקדימים מתנות לאבינונים וקריאת המגילה ליום שני, ו"על הנסים" אומרים בשבת. ומרן הבית יוסף אומר, תמיהני למה לא יקראו "על הנסים" כשקוראים את המגילה? זה לא סתם יום של פרוזים והמוקפים אומרים בשבילם. אלא זה יום שגם המוקפים קוראים מגילה. אבל אמר את זה רק כשאלה, למעשה מרן פסק (סי' תרפ"ה ס"ז) שאומרים בשבת על הנסים. הגאון רבי יעקב אלגאזי (בקותסרס חוג הארץ סי' ז) רצה לשאול הפוך, כיון שכפי שנראה אחר כך את הסעודה הירושלמי כותב לעשות ביום ראשון, אם כך נאמר את "על הנסים" בברכת המזון ביום ראשון, למה נאמר את זה בשבת? ביום ראשון עושים את הסעודה של פורים, אז נקרא על הנסים של התפלה בשבת, אבל "על הנסים" של ברכת המזון, נעשה ביום ראשון. ולמעשה, "על הנסים" בין בברכת המזון ובין בתפילה, עושים בשבת. ומרן הרב עובדיה (בחזון עובדיה פורים עמ' רי"ח) הביא ספר האשכול מפורש (ח"ב עמ' כ"ט) שכותב שאומרים "על הנסים" בין בתפלה ובין בברכת המזון בשבת. וגם קריאת "ויבוא עמלק" שאנחנו קוראים ביום שני בפורים, הם קוראים בשבת. וההפסדה שלהם היא ההפסדה של שבת זכור. לנו זו שבת דילוג, הרי ידוע הסימן של ראש חודש אדר. א' אדר יכול לחול בימים זכר' - שבת, שני, רביעי, ששי. ולפי זה בכל שנה, לפי התאריך שחל א' באדר יש שבת הפסקה. יש לנו ארבע שבתות - שקלים, זכור, פרה והחודש, ויש שבתות הפסקה. איך זה הולך? אמרנו שיש זכר' ו' ועליהם הוסיפו סימן: "זט"ו ב"ו ד"ד ובי"ז", זט"ו - כאשר חל א' אדר בשבת, שבת הפסקה תהיה בט"ז. וז' - כשחל ראש חודש אדר ביום ב', שבת הפסקה תהיה בו', כי שבת שקלים קראו לפני כן, שבת זכור קוראים סמוך לפורים, ו' באדר, זה שבת הפסקה. ד"ד - כשא' באדר חל ביום רביעי, שבת הפסקה תהיה בד' מאותו טעם, שקלים קראו לפני כן, זכור קוראים סמוך לפורים, ד' באדר זו שבת הפסקה. ובי"ז - כאשר חל א' אדר ביום ששי, יש שתי שבתות הפסקה. ב' וי"ז שזה ט"ז. אחת מיד לאחר ראש חודש אדר, ואחת לאחר פורים. אז השנה לנו שבת הפסקה בט"ז

8. תוספות יום טוב הקשה (שם), אם כך, לפי הטעם הזה - שהוא הטעם היותר עיקרי - שמא יבוא לטלטל, למה בקריאת ספר תורה לא נחשוש גם כן שמא יבוא לטלטל? איך אנחנו קוראים בתורה בשבת? אז הוא כותב, כיון שאדם לא הולך לקרוא בספר תורה סתם. אלא רק אם הוא רגיל והוא משגן טוב, הוא יכול לקרוא בתורה, לא כל אחד שעולה קורא, לכן זה רק לבקיים, כיון שזה רק לבקיים איך חשש שמא יבוא לטלטל. מה שאין כן לגבי קריאת מגילה שפחות מודקקים בה, כמו שאמרנו "אין מודקקין בטעויותיה" (סי' תר"ץ סעיף י"ד). ומרן הרב עובדיה אומר שהגאון בעל ערך השולחן (בסימן רפ"ב אות א') כתב תירוצו אחר, כיון שזה דבר שבציבור לא גוזרים, כי מיידיים אחד לשני ולא יבוא לטלטל, אבל מגילה לא ליחיד, אם אדם לא שומע בציבור הוא צריך לקרוא ביחיד. וכן שופר ולולב זה ליחיד, אבל דבר שהוא שייך לציבור לא חששו שיטלטל ארבע אמות. מכובד שלפי הטעם השני שעניניהם של עניים נשואות למקרא מגילה, אז בודאי שאין מה ללמוד מגילה לספר תורה.

שבוע טוב ומבורך, שבוע של פורים, שבוע עולם ישמח אותנו כמו שהיה בשושן הבירה, ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם" (אסתר ט' א), יראו עינינו וישמח לבנו השבוע הזה, שיהיו בו ישועות גדולות לעם ישראל. האור החיים הקדוש בפרשת השבוע שואל על הפסוק: "זאתה הקרב אליך את אהרן אחיך ואת בניו אתו מתוך בני ישראל לכהנו לך" (שמות כ"ח א'). מה זה "זאתה הקרב אליך"? הרי המטרה היא "לכהנו לך", אבל מה זה קשור למשה? בפירוש השני שלו, כותב האור החיים דבר עמוק ונפלא מאד. הוא מביא דברי הגמרא על המשנה בברכות (דף נ"ד ע"א): "צריך אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה". ושואלת הגמרא (בדף ס"ג ע"ב) איך יכול להיות שיברך אותה ברכה, הרי זו ברכת ברוך דין האמת, ועל זה מברכים הטוב והמטיב ושהחינו? אומרת הגמרא, שהמשנה באה לומר לנו שבאותה שמחה שמברך "שהחינו" ו"הטוב והמטיב", כך צריך לברך על הרעה. והדבר הזה הוא קשה, איך אפשר לברך בברכה כזו? אז לא רק לנו זה קשה, גם האור החיים הקדוש כותב "והדבר בעיני רחוק פסוק". והוא מסביר את זה על פי הפסוק הזה. אומר כאשר אדם חוטא בר מינו, כשם שיש מסך שמבדיל בינו לבוהר העולם, כמו שנאמר בישיעה (נ"ט ב') "עוונותיכם היו מבדילים בינכם לבין אלוהים". כך גם בחלק אלוה-ה ממעל שבו, שזו הנשמה שהיא בעצם החיות של כל הגוף, וממנה אדם פועל ועושה, ויוצאים ממנה ענפים לכל דבר ודבר ששייך לאדם. כאשר האדם חוטא יש הפסק בין "חלק אלוה-ה ממעל" שבו אליו, בין שורש הנמצא בנשמה לענף, יש ענפים גדולים ויש ענפים קטנים לפי החטא, "הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו" (ויצא דף מ"ז ע"א). וכאשר האדם שבת בשבוע ומכפר את עונו לגמרי, מתחבר הענף חזרה לשורשו.

אומר האור החיים הקדוש, כאשר הפציר הקב"ה במשה רבנו בסנה ללכת לגאול את עם ישראל, לא רצה משה, עד שכתוב "ויחר אף ה'" (שמות ד' י"ד), הוא כעס עליו. וכביכול זה נרשם כחטא למשה רבנו. ומה אמר לו הקב"ה? בגלל זה תדע לך, אתה היית צריך להיות כהן, אבל "הלא אהרן אחיך הלו" (שם), הוא היה צריך להיות לוי, ועכשיו יתהפכו הדברים. אהרן הוא יהיה הכהן ואתה תהיה לוי. אומר האור החיים, עד עכשיו זה היה רק בדיבור, ועכשיו העונש הזה הופך להיות בפועל. וכאשר מתבצע המעשה הזה של העונש, מתחבר חזרה הענף לשורשו, וזו הכוונה "זאתה הקרב אליך" - במה שנמצא בך, אתה מקרב את הענף לשורשו, על ידי שאתה לוקח את אהרן "לכהנו לך". אומר האור החיים על פי זה אני יכול קצת להבין איך הגמרא דורשת מאתנו לקבל ולברך על הרעה כשם שמברך על הטובה, כי היסורים הם בעצם לא הדבר הכי קשה, אלא "עונו עובר אתה" (ימיה ב' ט), אין דבר יותר קשה מזה. הניתוק הזה מ"החלק אלוה-ה ממעל" שבנו זה הדבר הכי קשה, ואם כן היסורים הם מחברים, הם עושים את הדבר הטוב. ככה אפשר להבין מה זה לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה.

לשון דומה לזה נמצאת במדרש תנחומא פרשת כי תצא (אות ב'). כתוב שם שהאדם צריך להחזיק טובה לקב"ה על היסורים. זה דיבור שצריך לעכל אותו. להחזיק טובה לקב"ה על היסורים? למה? אומר המדרש, שהייסורים מושיבים את האדם לקב"ה - הם מחברים. כמה שאנחנו שומעים בשורות קשות מהחטופים, כמה סבלו נורא ואיום, לא נתפס בדעתנו, אבל רואים איך מתגלה אצלם אור האמונה. החלק אלוה-ה ממעל שבהם, מאיר פתאום באור שאי אפשר להבין. חטוף מוכן שחבירו יצא במקומו בלי שהוא יודע מה יהיה גורלו שלו. הוא אומר לו: לך קשה יותר, תצא אתה במקומי! ואחד אחר אומר: הרגשתי שאני עשיתי דברים לא כמו שצריך, ואני פה כדי לתקן. ואחד סיפר שהוא היה מסכן בחושך נורא. והוא היה צועק שם "ה' מלך ה' מלך ה' ימלך לעולם ועד". כמה אדם יכול להיות בחושך? אז הוא אומר: "ריבונו של עולם! תוציא אותי מפה קצת, חושך 24 שעות, מאות ימים". אחרי שעה הגיע המרצח ימח שמו וזכרו (אם לא הלך כבר...), ואמר לו: "בוא, אנחנו עוברים דירה!". היסורים מקרבים ומושיבים את האדם לקב"ה. אז זה אומר האור החיים הקדוש, זה נפלא, "זאתה הקרב אליך". יהי רצון שבוע עולם יקרב את עמו ישראל כולם בחסד וברחמים, באהבה וחמלה לעבודתו וליראתו.

השנה פורים חל ביום ששי, ופורים שושן חל בשבת. ליושבי הפרושים כמעט אין הבדל, בלילה קריאת המגילה כרגיל וכן ביום. דבר אחד צריך לשים לב, כיון שבכל יום ששי אין אוכלים סעודה גדולה סמוך לשבת, כדי שנאכל בערב שבת בליל שבת לחיאונו (סי' רמ"ט ס"ב). וסעודת פורים צריכה להיות משתה ושמחה. איך אפשר לעשות אותה בערב שבת? ובפרט אלה שרגילים לעשות אותה תמיד סמוך לערב, אי אפשר לעשות את זה בערב שבת. יש כאלה שמתחילים אותה סמוך לשקיעה, ופורסים מפה ועוצרים ומקדישים, אולי מעשית זה יותר קל, אבל הלכתית יש בזה כמה צדידים שיש בהם בעיה, לא כדאי לעשות כך. הדרך הטובה ביותר היא לאכול בבוקר. רבנו הרש"ש כותב (בסידורו) שבכל שנה כדאי לעשות את סעודת פורים מיד בבוקר, כי הזריזים מקדימים למצוות. אבל לפעמים אדם

6. אגב, כח כזה של תפלה שמעתי בצעירותי, הייתי לומד אז אצל הרב נח הרץ. הוא היה טייס, ונפל בשבי בסוריה במלחמת יום הכיפורים. כשנפל היה רחוק לגמרי. והוא מספר ששמו אותם על רצפת בטון, מי בא לבדוק להם עובי מזרן... שמו להם שמיכה דקה על הרצפה ושמיכה מעליה. והיה קר, וזה חורף. הוא לא יודע מה לעשות. ולשמיכות היה ריח נורא, לא מכבסים שם שמיכות. אתה מכסה את הראש, אתה לא יכול בגלל הריח. אתה מוריד את השמיכות, נהיה קר. והוא אומר: לא ידע מאיפה יצא לי, אני לא מתפלל, אבל לילה אחד צעקתי: "שמע ישראל! תן לנו עוד שמיכה". והוא אומר שלמחרת (את זה שמעתי מפיו) הביאו להם עוד שמיכה!

7. צריך לומר "פורים שושן" ולא "שושן פורים". הפורים של שושן, לא שושן של פורים. אבל האשכנזים אומרים הפוך, כמו: "שלוש סעודות" במקום "סעודה שלישית", אז הפכו גם את "פורים שושן", בשביל "ונהפוך הוא" זה גם טוב...

באדר, גם בירושלים זו שבת הפסקה, רק שהם קוראים את הקריאה של פורים, ומפסידים בהפסדה של שבת זכור "פקדית את אשר עשה עמלק". למרות שהפסידו את זה בשבת זכור, הם חוזרים ומפסידים את זה גם בשבת הבאה. זה לענין על הנסים וקריאת התורה. לגבי סעודה, מרן בבית יוסף (ס' תרפ"ח) הביא דברי הירושלמי (הובא ברי"ף פ"ק דמגילה) לעשות אותה ביום ראשון. למה לא לעשות אותה בשבת? לכאורה אין בעיה לעשות בשבת, אבל אומר הירושלמי, כתוב: "לעשות אותם ימי משתה ושמחה" (אסתר ט' כ"ב) - לעשות אותם, ושבת זה יום שמחה משמים, לא צריך לעשות אותם, לא בגזירת מרדכי אנחנו עושים אותו יום שמחה. תגיד לי, איפה מצאנו ששבת הוא יום שמחה? קדושה ומנוחה כן, אבל איפה שמענו שהוא יום שמחה? הספרי (פרשת בהעלותך פיסקא ע"ז) אומר "וביום שמחתכם" (במדבר י"ז) אלו השבתות, לכן גם בתפלה אנחנו אומרים בכל תפלה: "ישמחו במלכותך שומרי שבת וקוראי עונג". אז הפסוק שאמר "לעשות אותם ימי משתה ושמחה", זה לא יכול להיות בשבת. ולכן דוחים את זה ליום ראשון. לא נשאל הרי "ולא יעבור" כתיב, כי "ולא יעבור" זה חוזר על הקריאה וכבר קראנו ביום ששי, אבל את הסעודה אפשר לעשות אותה ביום ראשון.

הגאון מהרל"ג (ס' י"ב) הוכיח מהגמרא שלנו שעושים בשבת סעודת פורים, ולכן רצה לחלוק ולהגיד שעושים את הסעודה בשבת ולא דוחים ליום ראשון, אבל לא הסכימו אתו. למרות שמי שיראה ברמב"ם, יראה שכתב בד"ן פורים שושן שחל בשבת (פ"א מהלכות מגילה ה"ד) רק את העניין להקדים המגילה, לא כתב מתי לעשות את הסעודה, משמע שעושים את הסעודה ביום שבת. למרות זאת, אין לנו אלא דברי מרן (ס' תרפ"ח ט"ז) שאמר לעשות את הסעודה ביום ראשון, ויחד עם זה משלוח מנות. וראוי לעשות משהו גם בשבת, עושים כבר סעודה, נוסף איזה משהו לצאת ידי חובת מהרל"ג. וגם זה יום פורים שלהם, יום שהייתה השמחה וההודאה ואומרים בו על הנסים, ותמיד הם עושים פורים שלהם בט"ו, לכן ראוי לעשות משהו גם בשבת, אבל העיקר לעשות את הסעודה ביום ראשון.

וביום פורים שלהם בשבת, הגמרא אומרת במגילה (דף ע"א) שצריך לדרוש בעניינו של יום, אין לנו קריאת מגילה, אמנם אומרים על הנסים, אבל אין לנו משהו לפרסום הנס, אז דורשים בעניינו של יום, וככה אנחנו זוכרים. היו כאלה שרצו להגיד אולי נקרא הלל. למה? כי הגמרא אומרת (מגילה דף י"ד ע"א) למה לא אומרים הלל ביום פורים? והביאה לזה תירוץ אחד, קריאתה זוהי הלילא. קריאת המגילה זה ההלל של פורים, לא צריך לעשות עוד הלל. ודבר שני אומרת הגמרא, אנחנו אומרים בהלל: "הללו עבדי ה'" (תהלים ק"ג א'), אין נאמר "הללו עבדי ה'" ועדיין עבדי אחשוורוש אנו? הכוונה בזמן התקנה של פורים, עדיין הם היו עבדי אחשוורוש, לא יצאו לגמרי, לא פרקו עול הגלות מעל צוואריהם. לכן אין נאמר הלל הרמב"ם בהלכות חנוכה (והוא הכניס את הלכות חנוכה ופורים ביחד) בפרק ג' (ה"ה), הוא מזכיר קריאת ההלל בחנוכה, והוא אומר שבפורים לא קוראים הלל, כיון שקריאת המגילה זו הלילא. אם ככה לכאורה השנה שהם לא קוראים מגילה בשבת ביום פורים, אז בוא נקרא "הלל". אם הסיבה שאני לא קורא הלל כיון שאני קורא מגילה, ואת הטעם הזה הרמב"ם פסק להלכה, אז בשבת שאין לנו קריאת מגילה, ההלל יחזור למקומו. אבל מלבד שבענייני טעמים, קשה ללמוד מהרמב"ם שהרמב"ם פסק דוקא הטעם הזה ולא הטעם השני. הרמב"ם הרבה פעמים כותב את הטעמים הפשוטים, ולפעמים הוא כותב אפילו טעמים שלא כתובים בגמרא. דברים שנלמדים בגמרא מגזירה שיה וכו', והרמב"ם כותב להם טעם פשוט, כפי שכתב בהקדמתו שהוא הכין את הספר שלו למי שגמר לקרוא תורה שבעל פה ויבוא לקרוא בספר שלו, והוא יוכל להבין. אם כן, הטעם הזה הללו עבדי ה' ואנחנו עדיין עבדי פריעה, צריך להסביר אותו, אז מצא הרמב"ם טעם יותר פשוט - הקריאה זו ההלל. אם כן אי אפשר ללמוד מזה שהטעם השני לא להלכה. ועוד יותר מזה, כתב מורי חמי בגליון אחד הספרים כיון שקראנו מגילה בזמנה כפי שתיקנו לנו חכמים, למרות שהמוקפים לא קוראים בט"ו בככל שנה, הלל כבר לא צריך, אבל לדרוש בעניינו של יום אומרת הגמרא שצריך.

הגר"א (בס' תרפ"ח ט"ז) מעיר למה מרן בשולחן ערוך לא הביא את הדין הזה של דורשין בעניינו של יום? בסיומן תרפ"ח מרן הביא את הדינים של פורים דמוקפין שחל בשבת, ולא הביא את העניין של דורשים בעניינו של יום. ואמר, כנראה מרן מבין שפשט דברי הגמרא "דורשים בעניינו של יום" זה לא רק בפורים שחל בשבת, אלא בכל שנה. כמו בשאר החגים שדורשים כל הלכות חג בחג, אז גם פורים, אם כן זה לא שייך דוקא לשבת. אמנם תוספות (שם ד"ה פורים) כתבו שהדין הזה שייך דוקא כשפורים חל בשבת, אבל כנראה מרן סובר שזה שייך בכל השנים, ואם דוקא בפורים שחל בשבת.

לכן, מכל זה יוצא כך, קריאת המגילה ומנות לאביונים מקדימים ליום ששי, על הנסים וקריאת התורה של פורים קוראים ביום שבת. סעודה ומנות לאביונים עושים ביום ראשון, ומי שיכול יוסיף גם בשבת, כפי שראינו דעת מהרל"ג לעשות גם כן בשבת משתה ויום טוב, אז ראוי להוסיף משהו בסעודה. יש דעה שגם ביום ששי צריך להוסיף לעשות אותם ימי משתה ושמחה. אתה קורא את זה במגילה והכל רגיל? איפה השמחה של זה? לכן קוראים לפורים הזה "פורים משולש". גם בגלל שהוא מתפרס על שלושה ימים, וגם עושים בו שלוש סעודות. לדידן יושבי הפרדים אף פעם פורים לא יפול בשבת. אם פורים יפול בשבת, פסח יצא ביום שני, ו"ל בד"ו פסח". יום הכיפורים יצא ביום ששי, ויום כיפור אף פעם לא יצא סמוך לשבת. לכן על פי הלוח שלנו י"ד באדר לא יכול אף פעם לחול בשבת, רק ט"ו יכול לחול בשבת, וההלכות כפי שאמרנו.

בעניין של משלוח מנות, יש שני טעמים. הרב מנות הלוי - רבי שלמה הלוי אלקבץ מחבר הפיוט לכה דודי, והוא כתב ספר "מנות הלוי" על מגילת אסתר - כותב (דף ר"ח ע"א) שהטעם של משלוח מנות הוא כדי להרבות אהבה ואחוה, כנגד מה שאמר הפיוט "ישנו עם אחד

מפוזר ומפורד בין העמים" (אסתר ג' ח'), אנחנו מראים לו להיפך, מרבים אהבה ואחוה שלום ורעות, אנחנו שולחים מנות, ומרבים קירוב דעת ביום הפורים. והרב תרומת הדשן (ס' ק"א) כתב טעם אחר, משלוח מנות הוא מכיון שלא לכולם יש במה לעשות משתה ושמחה ביום פורים, לכן שולחים מנות כדי שיוכלו כולם לעשות משתה ושמחה. המקבל לא ירגיש מסכן, כולם עכשיו מקבלים, זה שולח לזה וזה שולח לזה, וכך יכולים לקבל בסבר פנים יפות, ולעשות את מצות משתה ושמחה של פורים כהלכה.

יש הרבה משא ומתן ו"נפקא מינות" בין הטעמים. אחד מהם זה אם אפשר לשלוח משהו שהוא לא דבר מאכל, איזה שעון יקר וכו', לפי הטעם של הרב מנות הלוי, יש בזה קירוב דעת, משהו יקר וחשוב בודאי שהוא מקרב את הלב, אבל לפי טעם תרומת הדשן זה לא שייך, מה הוא יעשה בזה? לפי מה שסיפרו על מה חיבר הרב מנות הלוי את הספר שלו, זה היה בזמן שהיה משודך, ומסכן הוא היה עני, לא היה לו מה לתת משלוח מנות למשודכת שלו. אמר: אני אתן לה משלוח מנות משובח ביותר. כתב ספר פירוש על מגילת אסתר. (תארו לכם אם היה לו כסף והיה שולח לה משלוח מנות, מה היה יוצא לנו מזה? כלום. אבל עכשיו יש לנו ספר...). איך יצא בזה ידי חובה? אז על פי טעמו יצא. זה אמנם דברי אגדה, כי לא בטוח שיצא בזה ידי חובתו, רק שלפי טעמו זה מסתדר טוב.

השבת קראנו פיוט מי כמוך, ושם רבי יהודה הלוי כותב "ושלחו מנות לאין נכון לו", משמע שהוא תפס את הטעם הזה של הרב תרומת הדשן. הוא היה לפניו, אבל תפס את הטעם הזה שמשלוח מנות בא כדי שמי ש"לא נכון לו" יהיו לו צרכי פורים כהלכה. וגם בפורים משולש אמרנו, מתי עושים מעיקר הדין משלוח מנות? ביום ראשון. משמע משלוח מנות הולך ביחד עם סעודת פורים. לכתחילה חוששים לשני הטעמים האלו, גם לטעמו של בעל מנות הלוי. אם אדם שולח דבר שאינו ראוי לאכילה למקבל, אדם שלא מרגיש טוב, והוא שולח לו דבר שאסור באכילה, איך יעשה עם זה סעודת פורים? אמנם מורי חמי כתב לעניין חולה סכרת (בספרו סנסן ליאיר חלק השו"ת ס' י"א), כיון שיש בני הבית, אז לבני הבית זה טוב, הילדים ישמחו, תביא להם "בונבונירה", תביא להם שוקולדים. גם אם בעל הבית לא יכול לאכול, אבל בני ביתו ישמחו בזה, אז יוצאים בזה ידי חובה גם לדעת הרב תרומת הדשן. אבל אדם יחוש לשני הדברים, גם לתת דברים שהם ראויים לאכילה, שיוכל לשמוח בהם בפורים, וגם להרבות אהבה ואחוה. לכן צריך שידע המקבל מי שלח לו את המשלוח.

אם אדם שולח מנות לפני פורים, וזה מגיע ביום פורים עצמו. רבנו יוסף חיים בספר תורה לשמה (סימן קפ"ח), אמר שזה מועיל דוקא לטעם הרב תרומת הדשן שזה צריך להגיע לסעודה. אפילו שאתה שלחת לפני פורים, אם זה מגיע אליו ביום פורים עצמו, מה אכפת לך מתי שלחת? העיקר שזה הגיע ביום פורים, והוא יכול לאכול מזה בסעודת פורים, קיימת שום פעולה ביום פורים שמראה אחדות, אתה עשית את זה יום לפני, ביום פורים לא עשית שום דבר ושום פעולה כנגד העניין של "עם מפוזר ומפורד בין העמים". כך כתב הרב, אבל מורי חמי שיחיה (בשו"ת בית נאמן ח"ב עמ' תפ"ט) וגם הרב עובדיה זצ"ל בחזון עובדיה (פורים עמ' קס"ד) כתבו שאין בזה עניין, העיקר שהוא מקבל בפורים. זה גם מצד שלום ורעות, כי זה שאתה שלחת זה נמצא בדרך, לא רואים בזה שלום ורעות. מתי ניכר השלום והרעות? כשהוא מקבל. אז כיון שהוא קיבל בפורים, יצאת ידי חובה גם לדעת הרב מנות הלוי.

וגם מי ששולח מנות בי"ד למי שהוא בן ט"ו, והוא יאכל את זה ביום ט"ו, יוצא בן י"ד במשלוח מנות. כיון שהוא נתן ביום פורים שלו וזה יגיע לשני, הוא עשה אהבה ואחוה, והשני יאכל את זה בסעודת פורים שלו, אז יוצאים בזה ידי חובה לשני הטעמים.

הרב בני ציון (ס' מ"ד) אמר שלכאורה מהלשון: "ומשלוח מנות איש לרעהו" (אסתר ט' י"ט), צריך שזה יהיה על ידי שליח. אי אפשר לתת מיד ליד, "משלוח" צריך על ידי שליח. והרב כף החיים אמר (ס' תרצ"ה ס"ק מ"א) שמצאנו כמה פעמים לשון שליחה בלי שליח. כמו: "וישלח ידו ויקחה" (בראשית ח' ט'), "וישלח אברהם את ידו" (שם כ"ב ב'). רואים שליחות לא על ידי שליח. מורנו הרב רבי רחמים חי חיותה הכהן בספרו תקפו של נס (יש לו פירוש נפלא על מגילת אסתר, ובסופו יש הלכות, ושם בפרק ט' אות ג') אמר שליחות של יד זה לא שייך, אדם שולח את ידו, הוא שלח משהו. אבל "משלוח מנות" אולי צריך שליח, למה לא כתוב "ותנית מנות"? בדרך כלל שולחים, אבל יוצאים ידי חובה גם אם אדם נותן מיד ליד, יוצאים בזה ידי חובת משלוח מנות.

הנצי"ב בספרו העמק שאלה (שאלתא ס"א אות ט'), לומד מפרשת השבוע שכתוב על חזה התנופה: "והיה לך למנה" (שמות כ"ט כ"ז), שגם חתיכת בשר שאינה מבושלת ואינה ראויה לאכילה, יש עליה שם מנות. אם כך הוא רצה לחדש מזה, שאפשר לצאת ידי חובת משלוח מנות גם בדבר שאינו ראוי לאכילה. הנה, אנחנו רואים שכתוב כאן "והיה לך למנה". העירו על זה מהלשונה במסכת ביצה (דף י"ד ע"ב) שדעת ב"ש אין משלחים ביום טוב אלא מנות, ובית הלל אומרים אפשר לשלוח גם במהמה חיה ועוף. ורש"י כותב: "מנות, דברים הראויים לאכילה". רואים שמנות זה דוקא דבר שראוי לאכילה. נגיד, "לשון תורה לחוד, לשון חכמים לחוד" (חולין דף קל"ז ע"ב), ומגילה וכלשון תורה, אז אם בתורה מצאנו שקוראים לזה מנה, גם לגבי משלוח מנות נאמר כן. אבל כבר כתב מורי חמי (בפירושו בית נאמן על התורה כאן וכן בסנסן ליאיר עמ' ש"כ) כמה פסוקים להוכיח נגד זה, כמו: "ותיה להם הלבלה לאבן והחמירה היה להם לחומר", מה הפירוש? הם לקחו חימר, כדי לעשות ממנו חומר ולבנים, זה לא אומר שהחימר הוא חומר, אלא להיפך, לקחו דבר ועשו ממנו דבר אחר, זה הלמ"ד - "לחומר". אותו דבר "והיה לך למנה" - לא הוא עצמו נקרא מנה, אלא תיקח את החזה, תכין אותו שיהיה ראוי לאכילה, ואז יהיה לך למנה, אם כן אין לי מכאן שום ראיה למשלוח מנות. אל תשלח דבר שיהיה למנות, אלא הוא עצמו צריך להיות מנה. מנות זה רק דברים הראויים לאכילה. אמנם למעשה יש להקל בזה שיוצאים גם בבשר שאינו מבושל.

הגמרא במסכת מגילה (דף י' ע"ב) מביאה רשימה של חכמים אמוראים שהיו פותחים את מקרא מגילה באיזו דרשה בפסוק, ודורשים עליו. ככה עושה רבנו בחיי בפירושו לתורה, כל פרשה הוא פותח בפסוק ממשיך וממנו עושה דרשה, ונכנס ממנו לפרשת השבוע. גם בדורות לאחר מכן, היו תמיד מתחילים "והנושא בא" (ע"פ מ"ב ד' א'), מתחילים איזה עניין שלא קשור, וממנו עושים דרשות, קושרים חוליא בחוליא עד שמגיעים לעניין. אז גם שם יש "פתח להא פרשתא", היו פותחים את מגילת אסתר בכל מיני פסוקים. ומביאה הגמרא שם בסוף הדף שרבי אבא בר כהנא פתח בפסוק מהקללת (ב' כ"ו): "לאדם שטוב לפניו נתן חכמה ודעת ושמה ולחוטא נתן ענין לאסוף ולכנסו לתל לטוב לפני האלקים". "לאדם שטוב לפניו נתן חכמה ודעת ושמה" - זה מרדכי היהודי. "ולחוטא נתן ענין לאסוף ולכנסו" - זה המן. "לתל לטוב לפני האלקים" - זה מרדכי ואסתר, שנאמר "ותשם אסתר את מרדכי על בית המן" (אסתר ח' ב'). הקב"ה נתן להמן לבנות את ביתו, כשאדם בונה את ביתו, הוא אוסף ואוגר, אחנו יודעים היום לקנות דירה כמה צריך להשקיע. אדם צריך לקנות את הקרקע, ולטרוח כמה שנים טובות. וכמה המן השקיע באדריכלים ומהנדסים כדי שביטו יהיה מעל כל השירים. ה' נתן לו עניין לאסוף ולכנסו, ובסוף "לתל לטוב לפני האלקים" - "ותשם אסתר את מרדכי על בית המן".

אמרו בזה פעם משל, היה אבא אחד שהיו לו שני בנים, האחד כולו נחת, תאוה לעניים, אדם משיכלי, נבון, בעל מידות טובות, כל היום יושב על התורה ועל העבודה, עוסק בענייני חכמה ויראת שמים. השני, לא כל כך הצליח בו. הוא חריף, שכל יש, אבל רק בענייני העולם הזה, זה עסקו כל הימים. יום אחד קרא האבא לבנו הצעיר ואמר לו: תשמע טוב מה אני רוצה, לך תחפש איזה קרקע טובה לבניה, מקום משובח. מה שאתה בוחר, אני מקבל ומשלם, אל תדאג, וגם תקבל משכורת על עבודתך וטירתחך. הוא היה בטוח שאבא כל כך מרוצה מהעסקים שהוא עושה, ורוצה לתל לו בית. הלך ומצא איזה מקום יוקרתי ביותר. אמר לאביו: הנה מצאתי שטח גדול. אמר לו אביו: יפה מאד, לך תביא את המהנדסים הטובים ביותר, האדריכלים הטובים ביותר, חמרי הבנייה המעולים שיש. מה שאתה בוחר אני לא מתערב לך. מה שאתה אוהב תעשה, אני משלם. רק תקרא לי בסוף, אני רוצה לראות מה יצא. הלך הבן ורץ, בנה בנין מפואר, בית חכם, בית טיפוש... בחוץ מזדקקות וכל העניינים הטובים, כל מה שרצה כפי דמיונו הטוב, והאבא משלם. והנה הגיע הסוף, הבן בא לאביו ואמר לו: אבא, בוא תבוא. "בוא יבוא ברנה" (תהלים קכ"ו ו'). הגיע לשם האבא, איזה פאר והדר, איזו השקעה עד לפרטים הקטנים ביותר. אמר לו: יופי, קיבלת כל הכסף? אמר לו: כן. אמר לו: קיבלת גם שכר עבודתך? אתה עבדת כאן, לא יכולת לעבוד בעניינים שלך. אמר לו: אני מתבטל, אבל אכן אבא, ילימתי לי גם את זה, ללכת לי לשלום גם על זה. אמר לו: קיבלת הכל? אמר לו: כן. אמר לו האבא: יופי, עכשיו נעם המפתח הזה על לאחיי שיושב בבית המדרש, תן לו את זה, ותאמר לו: "זו הדירה שלך". אמר לו הבן: אבא, למה עשית לי את זה? אמר לו האבא: מה הבעיה? לא קיבלת מספיק כסף בשבילך ועל הוצאות המקום? אמר לו: כן, אבל אני רציתי את זה בשבילי, אם זה אחי, היית אומר לו שהוא יעשה. אמר לו: אם הייתי אומר לאחיי, הוא היה מחפש איזה צריך הכי פשוט שיש, ויאמר: אבא, מצאתי דירה מעולה שבמקלות. אין לו מושגים, מה הוא מבין בזה? לכן אתה תעבוד במושגים שלך ותביא לו. אז זה "ולחוטא נתן ענין לאסוף ולכנסו לתל לטוב לפני האלקים".

השאלה שיש כאן היא מה מצא רבי אבא בר כהנא בזה מכל מגילת אסתר? זו גולת הכותרת? על זה מצא לעשות דרשה שלו ביום פורים - "ותשם אסתר את מרדכי על בית המן"? זה פרט שולי, כן היה בבית המן, לא היה בבית המן. אסתר "והנפוח הוא" וכל הדברים הגדולים? אבל האמת שאם נתבונן בנראה שזה רק ניצן אחד מכל מגילת אסתר שכולה בנויה על היותה הזו. המקום הכי בולט, הוא כאשר שואל אחשוורוש את המן: "מה לעשות באיש אשר המלך חפץ ביקרו? ויאמר המן בלבו למי יחפץ המלך לעשות יקר יותר ממני" (ו' ו'), והוא מתחיל כיד הדמיון הטובה עליו, דואג לעצמו כביכול, ובסוף "לתל לטוב לפני האלקים" - מרדכי קיבל את זה. אבל יש עוד הרבה יותר מזה. מי שיראה בפירוש הנפלא של מוהר"ך - "תוקפו של נס", יראה איך מגילת אסתר כולה שזורת בדברים האלה. וניקח כמה דוגמאות.

המלך קורא לושת, והיא לא מגיעה, שואל המלך לחכמים יודעי העתים: מה לעשות? מה הייתה כאן השאלה? מסבירים כן, אחשוורוש הרי לא היה מזרע המלוכה, וושת הייתה מזרע הממלכה, כאשר אדם מגיע למעמד לא בצורה טבעית, הוא כל הזמן חושש על מקומו. והנה הוא רצה להראות לפני כולם איך שהוא שולט בושת. זה לא שאני מלך בזכותה, להיפך, אני כאן קובע. והיא הפירה את עצתו וקלקלה את מחשבתו לעיני כולם. (ידועים דברי הגר"א שהוא קרא לה "ושת המלכה" (פסוק י"א), וכשהיא לא באה נאמר "המלכה ושת" (פסוק י"ב) לומר שמבחינתו היא קודם כל ושת והוא עשה אותה מלכה, והיא השיבה לו שהיא מלכה בכל עניין). לא ידע עכשיו אחשוורוש מה לעשות. מצד אחד הוא רוצה להראות שליטה, ומצד שני להוציא להורג את מי שהיא מזרע הממלכה? גם ככה לבס מלא עליו שהוא לקח המלוכה, עוד יעשה דבר כזה? יקום מרד. לכן למי הלך? לחכמים יודעי העתים. זה העיתונאים שיועדים לעצב דעת קהל... שאל אותם: איך מתעסקים בדבר כזה? יש פה בעיה פוליטית חשובה, לעשות או לא לעשות, איך יוצאים מהפלוטר הזה? בא ממוכן ואמר לו יש לי פיתרון מצויין. על פי זה נבין מה שאמר: "לא על המלך לבדו עותה ושת המלכה" (פסוק ט"ז), מי אומר דבר כזה לפני מלך? זה מרידה במלכות. אדם מרד במלך, ואתה אומר לו: תדע לך אדוני המלך, לא רק כך הוא פגע, אלא גם בפלוג... מה זה הדבר הזה? זו מרידה במלכות. אלא אומר לו המן, אדוני המלך בוא נעשה בחכמה, אסור לך להשאיר אותה, אבל מצד שני אסור לך להגיד שזה בגללך, יאמרו שהוא הוציא מזרע הממלכה להורג, אלא תהפוך את זה לעניין

לאומי. תאמר: אני דואג לכל בית ובית בכל מאה עשרים ושבע מדינות, זה חורבן לשלום הבית, משפחות יקרעו בגלל המעשה הזה של ושת, בשביל זה מוכן להרוג אותה. ולכן תבינו מה ששלח ספרים לכל המדינות, למה עשה את זה? תוציא אותה להורג, למה צריך לשלוח ספרים לכל מדינה ומדינה "להיות כל איש שורר בביתו"? אלא את זה לימד אותו המן, תעשה איזה משהו גדול, למרות שאתה דואג לעצמך.

ועוד הוסיף המן, כיון שידע "כשון חמת המלך אחשוורוש" (אסתר ב' א') כל הדברים האלה ישכחו, וכמו שהיה בפועל "זכר את ושת ואת אשר עשתה", לכן אמר "אם על המלך טוב יצא דבר מלכות מלפניו" (א' י"ט). מה הכוונה? בפרס העתיקה היו שני דברים מעניינים כשרוצים לקבל החלטה. דבר ראשון, המלך צריך לקבל אותה יחד עם שבעת רואי פני המלך, לא לקבל את זה לבד. ודבר שני, וזה מעניין מאד, רואים את זה גם במגילה, ולהבדיל מצאו את זה בחפירות בפרס שככה היה המנהג, כאשר רוצים לקבל החלטה אומרים, עכשיו הכל בסדר? אז עכשיו שותים יין. שותים ושותים ואז חוזרים על ההחלטה. למה? בשגנון שלהם אמרו: בהחלטות גורליות, אנחנו לא יודעים אם המחשבות שלנו טובות או לא. צריך לקבל השראה מלמעלה, כשאדם שותי הוא לא חושב בעצמו, אלא את המחשבות שלו "הוא מקבל מלמעלה"... לפי זה נבין מאיפה יצא להם החוק הזה "כי כתב אשר נכתב בשם המלך ונחתום בטבעת המלך אין להשיב" (ח' ח'). אפילו המלך לא יכול להשיב. למה זה? "הפה שאסר הוא הפה שהתיר"? אלא הם אומרים: אדוני המלך, זה לא החלטה שלך, זו הייתה החלטה שמימית, מי יכול להפר את זה? גמרון, אין מקום לערער על זה. ולכן אמר המן, אם אני אחכה לפי החוק, צריך עד שידעו שבעת רואי פני המלך, כבר יפוג יינו של אחשוורוש, וכל אחד יחשוב כן או לא, ויחזור בו מהענין. והיה לו עניין לתת את בתו לאחשוורוש, לכן חידש ואמר: למה אדוני המלך צריך שבעת רואי פני המלך? צריך משילות! צריך איזה פסקת התגברות... לא גידל כך שום דבר היועץ או היועצת המשפטית לממשלה... אתה תחליט. "יצא דבר מלכות מלפניו". לא צריך את העצות שלהם, למלך מותר לו למשול יפה מאד. זה "לחוטא נתן ענין לאסוף ולכנסו". איפה "לתל לטוב לפני האלקים"? כאשר אחר כך בא חרבונא ואמר, "גם הנה העץ אשר עשה המן למרדכי... ויאמר המלך תלוהו עליו" (ט' ט'), רגע, זו החלטה חשובה להוציא להורג שר חשוב מעל כל השירים, איך אתה עושה ככה, רגע, תכנס את שבעת רואי פני המלך? אבל לא, המן כבר הכין את זה כמה שנים טובות לפני כן, "יצא דבר מלכות מלפניו" - "ויאמר המלך תלוהו עליו"... גם העניין הזה של האגרות ידוע, כמו שקראנו היום ב"מי כמוך" - "כי לולא אגרות ראשונות, גם פליטה לא הייתה לו", הוא חשב שהוא עושה לעצמו עניין בגלל חכמתו לעשות אגרות, ובסוף זה גרם שאנשים אמרו: משובע המלך הזה, מה הוא אומר "להיות כל איש שורר בביתו"? אם היה שולח את זה היום, לא היו אומרים משובע... אבל אז זה היה ככה. לכן כשקבלו את האגרות השניות וראו את מה שהוא ציוה להרוג את כל היהודים, בנוהג שבעולם אחרי שהותר דמם של היהודים, לא צריך לחכות ליום המיוחד, מיד עושים. אבל הם אמרו: לא, האגרות האלה קצת מוזרות, בוא נחכה.

ויותר מזה, הגזירה הזאת שגזר המן "להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים" (אסתר ג' א') שזה נראה הדבר הקשה ביותר, ובצירוף שגם המלך לא יכול לחזור בו, אין דרך חזרה. זה כמו טיל שהוא כבר באויר, כיפת ברזל לא יכולה לעצור אותו. אבל בוא נראה כמה הדבר היה לטובת עם ישראל. הרי עם ישראל היה בגלות, והיו להם אויבים ושונאים, אבל מה יכול לאדם לעשות? אדם נמצא בגלות, הוא יכול להרים ראש? והנה כאשר הייתה גזירה, אם הייתה מתבטלת, המצב היה כרגיל, "יניח לנו רבי טרפון במקומנו" (ב"ב דף מ"ט ע"ב), עכשיו הגזירה לא מתבטלת, אלא רק הופכים אותה, נותנים ליהודים "להיקהל ולעמוד על נפשם" (אסתר ח' א'), והם בסך הכל התגוננו, לא שום דבר. אלה אסור לכתוב שהיהודים יכולים להכות באויביהם, זה גם כן יכול לגרום שנאה, לא, רק יתגוננו. "ובבזה לא שלחו את ידם" (אסתר ט' י'), גם ל"בי די אס" לא היה מה לדבר על הדבר הזה... סך הכל ביום שקמו להרוג אותם, קמו והתגוננו. זה שבסוף מתו, זה יצא ככה... וכך עם ישראל קיבל עוד כמה שנים רגועות בגלות דוקא בגלל הגזרה הזאת.

והדבר הכי חשוב, המן רצה "להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים" ותכנן ורצה, ובסוף מכל זה מה היה? "גדולה הסרת הטבעת יותר מארבעים ושמונה נביאים" (מגילה דף י"ד ע"א), "קיימו וקבלו היהודים עליהם ועל זרעם" (אסתר ט' כ"ז), עם ישראל באותו זמן התבוללו, המצב הרוחני שלהם בגלות לא היה פשוט, המן היה בטוח שהוא עושה את הגזירה הזאת כדי לקיים את תפקיד זרע עמלק, אבל כל זה היה כדי להחיות אותם חיים רוחניים ולהפוך את לבם של ישראל לאביהם שבשמים, "קיימו וקבלו היהודים". אתה חושב שאתה עושה לא טובתך, אבל זה "לתל לטוב לפני האלקים", וכך כל המגילה כולה תלויה בדבר הזה, לא לא איזה פרט קטן. נסיים בפרפרת שכתב מורי חנוך בפירושו על פירוש בפרשת כי תשא, תשא ראשי תיבות, תקווה, שמחה, אמונה, אלו שלושת הדברים שהשבוע הזה יהיו לעם ישראל בעזרת ה', שמחה גדולה, עם תקווה לראות בשחרורם של כל החטופים, ובמפתלם של כל איבינו ושונאינו וכל מבקשי רעתנו, ונזכה לשמוח בשמחת הגאולה השלמה במהרה בימינו אמן.

מי שביקר אבותינו הקדושים אברהם יצחק ויעקב, הוא ישמור וינצור ויעזור את מורנו הרב מרן ראש הישיבה, בבראות איתנה ונהורא מעליא, א-ל נא רפא נא, א-ל נא רפא נא לו, ברמ"ח אבריו ושס"ה גידיו, "אז יתחזק ויתרפא והיתה לו שמחת עולם". ובכלל הברכה יברך את כל הקהל הקדוש הזה ששומעים כאן ובקול ברמה ובכל אתר ואתר, מלכא דעלמא יברך יתכן, ויזכה יתכן, וישמע לקול צלותו, ויחדש עלינו את החודש הזה לטובה ולברכה, לששון לשמחה, לישועות ולנחמות, אמן כן יהי רצון.

תמונה מקורה בויקפדיה

חידה

שניים ובהם חמש

תשובה לחידה נמצאת בעלון הנוכחי.

ילדי גאלה

בית נאמן לילדים

מתוך שיעוריו של רבנו מרן ראש הישיבה שליט"א
לע"נ גאולה בת הרבנית אסתר מאזוז ע"ה

עורך: הרב ר' שמואל עידאן שליט"א

למען הספר

"הרב את ריבנו, והדן את דיננו"

לפני שבועים שנה היה אחד רשע מרשע - סטאלין [מנהיג ברית המועצות, שבראשון רוסיה] היה שונא יהודים, והוא החליט לחפש דרך שיכל "להשמיד להרג ולבדד את כל היהודים" (אסתר ג', י"א), אז הוא הוציא דבה על הרופאים היהודים שם שהם מתכננים להרגיל את הגדולים [אנשי השלטון] ברוסיה, ולכן פינו שהם מתכננים להרגיל הם חזבים מיתה, והוא שם אותם בפלא עד שיחזקו ועד שיחזקו, ובינתיים הרגיע פורים של שנת תש"ג. והיה שם יהודי אחד תלמיד חכם צדיק שהיה יושב עם כמה יהודים מתבוללים, ובלי פורים קרא את המגלה בהתלהבות, ואחר כך ברח "הרב את ריבנו והדן את דיננו והנוקם את נקמתנו והמשלם גמול לכל אויבי נפשנו", ואמר כמה יהיה גם בימינו. היה שם אחד שאמר לו: פעם בימי המן היה מה שהיה כי היה זהו סבה, אסתר היתה אשתו של המלך וכו', אבל היום מה יש לנו? מי יכול לעמוד בפני סטאלין הרשע הזה? (גם השם שלו סטאלין מפיח, רק שהשם הפרטי שלו יוסף וזכרם לא יוסף מרדכי" (אסתר ט' כ"ח) - יוסף יעזב מן העולם...) מי יכול לעמוד נגדו? אמר לו, תראה שהקדוש ברוך הוא עומד לימינו, והוא יפיל אותו. אמר לו אתה חולם, והנה עברו כמה ימים, וסטאלין הרשע הזה (הוא נקרא אצלם "שמש העמים" - חשך העמים...) אסור להפריע לו במשך שלו, בפרק הוא פותח את הדלת, פעם בשמונה, פעם בשבע, פעם בקריאת הגבר, פעם בקריאת התנגנון... והוא פותח. מי שיעיר אותו או שידפק עליו - אחת דתו להמית, אין לו כפרה עולמית... נו, מה עושים לכן אדם הזה? וסטאלין הזה פעם ימים אחר פורים לא פתח את הדלת שלו, השעה שמונה, תשע, עשר, אחת עשרה, שתיים

עשרה, ומי יודע מה הוא מחפש, עוד עלילות על הרופאים היהודים ועל היהודים כלם, יגלה אותם לסביר. לפני כן [באותה תקופה] היה האדמו"ר מליובאוויטש באמריקה וספר להם ספור, אמר להם, היה אחד בזמן שהתחלפו המשטרים ברוסיה (היה משטר של הצאר הרוסי ואחר כך באו הקומוניסטים), והיה תסיסה גדולה במדינה, חסיד אחד הלך למפלת לקנות לחם, תפסו אותו כל הרקדנים שם, יש להם רקוד ברוסיה שמו "הורה", אמרו לו: "תקדד אתנו". אמר להם: "מה לי ולכם? מה לי ולפולטין? מה אכפת לי? שניהם רשעים, זה טרפה וזה נבלה". אמרו לו, לא. אז הוא רקד אתם, ושר אתם "הורה", אבל היה אומר אחרת - "הוא רע". הוא - השופט שלנו היום, הקומוניזם הזה [שית השלטון והאמונה של הקומוניסטים] - זה רע, והם חשבו שהוא אומר "הורה", כי הרי האשפנזים לא מבטאים את העניין, אז "הוא רע" "הורה" אותו דבר. אז כמה הוא שר. הרבי ספר את זה, קמו מאות (ואולי אלפי) חסידים שהיו שם על דיו ושרו בקולי קולות: "הוא רע", "הוא רע", "הוא רע". הם הבינו שהרבי מתכוון על סטאלין, סטאלין הזה אדם רע. אחרי כמה ימים (כמו שאמרתי) לא קם סטאלין, אמרו מה נעשה לו "אולי ישן הוא ונקא" (מלכים א' י"ח, כ"א). אבל השעה מאחרת, כבר עבר חצות היום, דפקו עליו והנה הוא שורע בקריאת שלו. הקריאה בבקר, ונכנס בתוך הקריאה עד שמת. הגזרות בטלו, הרופאים שחררו, והיהודים לא הלכו לסביר. אמר להם הרב: הנה אתם רואים, "הרב את ריבנו, והדן את דיננו, והנוקם את נקמתנו". (גליון 300 אותיות ב' ג').

"ונתתם בכלי חרש למען יעמדו ימים רבים"

היה מעשה בימינו ברבי אריה לוי זצ"ל. יום אחד הלכו בהלוגה של איזה חכם חשוב, ורבי אריה לוי ראה באמצע ההלוגה שמישהו נכנס לחנות ולקח עציץ של פרחים. הוא ראה אותו ואמר בלבבו מה זה? ככה עושים? בהלוגה אתה חושב על פרחים ועל עציצים להביא לאשתך? זה לא מתאים. אבל זה היה אדם צדיק, אז הוא שתק, אחרי זמן נכנס אתו, שאל אותו: האם כך מתאים בהלוגה של חכם כזה לקנות עציץ של פרחים? אמר, בוא אגיד לך מה היה, יהודי אחד היה חולה במחלה מסכנת ונדבקת, ונפטר בבית חולים, והרופאים אמרו שצריך לשרוף את כל הבגדים שלו וכל מה שהיה עליו. כי יש שם חיידקים מסכנים מאוד, וזה מדבק את כלם. ובין הדברים היו גם התפילין שלו. אמנם את התפילין אסור לשרוף, אבל מה אתה רוצה, שיהיו אנשים בגלל התפילין שלו? היתה לי עצה, שאלתי אותם: אם נשים את התפילין האלה בכלי חרס, ונקבר אותם באדמה, זה בסדר? אמרו: זה בסדר. אבל איפה אני אמצא קטש כל חרס? הלקתי וקניתי עציץ בשביל להוריד ממנו אחר כך את הכל (אולי ישע אותם במקום אחר), והעציץ זה כלי חרס, נשים בו את התפילין ונקבר אותם באדמה. שנאמר (ויקרא ל"ב י"ד): "ונתתם בכלי חרש למען יעמדו ימים רבים". משהו היה יכול לדעת את ההסבר הזה, לולי שהוא גלה את זה? לכן צריך תמיד להשתדל לדון כל אדם לכהן זכות, אלא אם כן הוא רשע ידוע ומפורסם, זה אחרת. אבל אם הוא לא רשע, תאמר אולי התכוון לטובה, אולי חשב כמה. תמיד צריך לדון לכהן זכות. וכמו שאמרנו דן לכהן זכות, הבה"ח דיון אותו לכהן זכות, ונקפה לגאלה שלמה במהרה בימינו אמן ואמן.

ידע תדע

א. מי שקורא את המגלה בלי שיתכונן לה, לא נדבר על טעמים שהוא לא יודע, זה פשוט שלא ידע אותם. לא טעם ולא ריח. אלא אפילו את המלים הוא משבש ומבבל. לדגמא, יש פסוק (ב' ו'): "אשר הגלה מירושלים עם הגלה אשר הגלתה עם יכניה מלך יהודה, אשר הגלה נבוכדנצר מלך בבל". והמלה "הגלה" מופיעה שלוש פעמים, הראשונה "הגלה" - הפעל, והשנייה "הגלה" והשלישית "הגלה" - הפעיל. וזלם כתובים באותן אותיות: הגלה. מי שלא יודע לקרוא, יאמר: "אשר הגלה מירושלים עם הגלה אשר הגלה נבוכדנצר... הלא נבוכדנצר הלך לגלות? לא ככה. צריך לקרוא בטעם ולהבין ולהתבונן. וכן "הגא" "הגי". כל שנה סבא זצ"ל היה שואל את אבא זצ"ל, מתי הגא ומתי הגי? ואבא היה אומר, אם יש י"ד בסוף זה הגי, ואם יש א"ף בסוף זה הגא. וצריך ללמוד את זה. (גליון 250 הערה 15).

ב. השבת לא קוראים אף אחת מד' פרשיות. לכן אנחנו [הפרושים] לא קוראים שני ספרי תורה אלא רק פרשת השבוע, למה? יש לנו כלל: זט"ו (עיי' בש"ע סי' תרפ"ה סי'). מה הפרוש? אם ראש חודש אדר חל ביום שבת (דהיינו שני ושבת) כי העקר זה יום שני של ראש חודש, זה נקרא ז' כי זה חל ביום שבת, וביום ט"ו באדר עושים הפסקה ולא קוראים אף אחת מד' הפרשיות. (ובירושלים קוראים השבת בספר שני "נביא עמלק" [ומפסרים הם "פסחתי"]). (שם הערה 24 וגליון 249 אות ח').

הלכה נאמנה

[חזון עובדיה (בפדגוט):] ביום ראשון ט"ז אדר בירושלים אין לומר ודאי נפילת אפים. ודוקא בירושלים, אבל בכל ערי הארץ ביום ראשון הבא אומרים ודאי כרגיל. כי הרי בירושלים זה דחוי, ואנחנו לא נדחה אחר הדחוי (וראה עוד בסנסון

בתיא תכלית, מצוות ציצית בשלמות!

הגאון רבי חיים יוסף דוד וייס שליט"א
אב"ד אנטוויפן בעל שו"ת ויען דוד

"בנידון התכלית בזמנינו, דלפי הנראה התכלית הוא אבותית..."

עדיין מסתמק? תפסקו עכשיו! סניף באגן ספקטור אנטוויפן
הוא תפסק - זה עדיין עדיין

0799-1000-65

וזכרתם

והזוכה לתמוך
במפעל צדקת ה'
ותורתו הקדוש הזה,
יתקיימו בו כל
הברכות שבתורה
הקדושה

וכל העוזרים
יתברכו להיכלל
בנסא של רחמים
בדין של ר"ה
תשפ"ו
י"ח ניסן

מי שתומך באברכים הקב"ה
יברך אותו בכפלי כפליים
ולא ידע מחסור
וצער כל ימיו

כל התורם ידע שהוא
שם את כספו
בידיים נאמנות
וגדול שכרו בעולם הזה
ובעולם הבא

וכל המסייעים בידם
יקבלו בחזרה אלף
פעמים מידו של
הבורא יתברך
בנחת ושלום ובשלום בית
ובנים צדיקים ובבריאות...

אין ספק!

מעוֹת קמחא דפסחא, מעבירים לאברכים עמלי
תורה המוסרים נפשם על לימוד התורה מתוך
דוחק וצער!

ברכה אישית ממרן ראש הישיבה שליט"א
כל התורם 720 ש"ח ומעלה
יתברך מפי מרן ראש הישיבה שליט"א בעת רצון

קופת החסד
תמכין דאורייתא
שע"י מו"ל אברכים - נסא רחמים

בראשות המאגיס:
הרב דוד עידאן, הרב יעקב כהן והרב אליהו מאדאר שליט"א

ניתן לתרום בהעברה בנקאית:
לפקדת 'תמכין דאורייתא' - ירך יעקב (ע"ר)
בנק דיסקונט סניף 139 מ.ח. 166712355 | קוד מוסד: 38365
בטלפון: 055-676-3536 | בעמדות 'קהילות' ברחבי הארץ
התרומה מוזכרת לפי סעיף 46

ומגדל חנואל עיר

מתוך שיחותיו ודרשותיו של מורנו ראש המוסדות
הגאון הגדול רבי חנואל כהן שליט"א
ראש ישיבת 'לבנימין אמר' ברכיה

לבסוף הטוב יגיע

(מתוך הספר "שמחת התורה" חומש שמות)

ויאמר הראני נא את כבודך וגו' ויאמר לא תוכל לראות את פני כי לא יראני האדם וחי וגו' והסרת את כפי וראית את אחרי ופני לא יראו (שמות ל"ג, י"ח-כ"ג).

עם ישראל קשורים לקדוש ברוך הוא

משה רבנו בקש מהקדוש ברוך הוא לראות את כבודו, אבל הקדוש ברוך הוא ענה לו: "וראית את אחרי ופני לא יראו". הגמרא אומרת (ברכות דף ז' ע"א), הראה לו קשר של תפלין שנמצא מאחורי הראש. ומה היא המהות של התפלין של ה' אִמְרו רבותינו (שם דף ו' ע"א), בתפלין של הקדוש ברוך הוא כתוב: "ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ" (דברי הימים א' יז, כא). משה רבנו אמר לקדוש ברוך הוא "הראני נא את כבודך", וכוננו היתה לשאול, האם ימשיך להנהיג אותנו ולשמור עלינו לאחר חטא העגל? אמר לו הקדוש ברוך הוא: "וראית את אחרי", כלומר הקשר של התפלין שנמצא מאחורי הראש וכתוב בו: "ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ". כפיכך אומר: למרות החטא של עם ישראל אני קשור אתם בקשר של תפלין. מי כעמך ישראל, עם ישראל קשורים בזרועי ומנחים בראשי. זה מה שהראה ה' למשה.

שאלת השאלות

הרב חתם סופר ע"ה מסביר בדרך אחרת. הגמרא אומרת (שם דף ז' ע"א) ששש אומר משה רבנו לקדוש ברוך הוא: "הודעני נא את דרךך" (שמות ל"ג י"ג), היתה כוונתו לשאול, מדוע צדיק ורע לו רשע וטוב לו? זו שאלת השאלות, ספר שלם התחבר

על זה, ספר איוב, הוא דן בארבע בזה, והמסקנא היא שאנחנו לא מבינים את דרכי ה'. בקש משה רבנו מהקדוש ברוך הוא: "תסביר לי מדוע צדיק ורע לו רשע וטוב לו?". ענה לו ה': "וראית את אחרי ופני לא יראו". וכפיכך אומר לו הקדוש ברוך הוא: "אתה תראה קדם רק את אחורי ולא את פני, אתה לא תבין ולא תדע מיד את הנהגתי ולמה אני עושה כל דבר, אבל אחרי זמן אתה תראה ותבין הכל".

פשיטת רגל

היה מעשה בשלושה חברים שתפים שרצו לבנות אולם, והנה שנים מהשותפים נטרלו את השלישי באמצע העסק, וסגרו את זה ביניהם. הוא לא הבין מה קרה, התקשר אליהם אך לא ענו לו. לאחר מספר ימים החליט לבוא אליהם פנים אל פנים, נגש אליהם ושאל אותם: "למה לא עניתם לי? למה אתם לא משתתפים אותי?". אבל הם לא ענו והתחמקו.

לבסוף הוא ראה את הצלת ה'. לאחר שלש שנים, האולם הזה פשט את הרגל, והשנים הפסידו הרבה מאד מכל העסקה. כששמע החבר השלישי על זה, אמר: "תודה רבה לך הקדוש ברוך הוא! באותו זמן לא הבנתי למה נטרלו אותי ולמה עשו לי ככה, אבל אם הייתי שתף אתם, גם אני עכשיו הייתי פושט רגל חס ושלום!". אחד מהשותפים ברח לחו"ל והשני נותר שקוע בחובות בארץ. "וראית את אחרי ופני לא יראו", נזכר תמיד שאנחנו לא רואים או יודעים הכל, יש הרבה הסתרה, אבל ודאי שלבסוף הטוב יגיע.

ארופה במקום אפריקה

אשת אחד מהלומדים אצלי בשעור, עובדת בחברת 'היסק' גדולה מאד, שיש לה שלוחות באפריקה ובאמריקה. כל קבוצת עובדים אחראית על שלוחה אחת בעבודה, והיא היתה עובדת בקבוצה האחרת על אפריקה. לפני כמה חודשים היא ילדה לחיים טובים, והנה לאחר חפשת הלידה, כשחזרה אמרו לה: "אין מקום עכשיו בחלק האפריקאי, תעברי לעבוד בחלק האירופאי". אמרה לאחרים: "אני לא גיילה לעבוד במחלקה הזו, אני לא מכירה את העובדות שם ואת העבודה, זה לא נוח ככה". אמרו לה: "זו הברכה היחידה, אם את רוצה להמשיך בחברה זה מה שיש, תעבדי בחלק של ארופה". היא שמעה וקבלה את זה בצער.

לא עבר זמן רב, ונהיה משבר בחברה והיו צריכים לצמצם בפעילות. ישבו לדון מה לעשות, והחליטו לסגור את החלק האפריקאי, ולפטר את העובדים שם. כשראתה את זה העובדת, מיד הבינה את המהלך שעשה לה הקדוש ברוך הוא והודתה לו על זה, הרי אם היתה נשארת בקבוצה האחרת על אפריקה, היתה נשארת כעת ללא עבודה. עכשיו ברוך ה' היא ממשיכה לעבוד, ובעזרת ה' תמשיך לעבוד באותו מקום, זו ההשגחה המפלאה של ה'!

לפעמים מגיעים לאדם כמה "דגדגים" לא נוחים להעיר אותו, הקדוש ברוך הוא לפעמים מעיר אותנו עם כל מיני דברים לא נעימים, אבל אנחנו צריכים לזכר שהכל מאתו יתברך והכל לטובתנו, אף אם לא מבינים מדוע. מצד שני אנחנו צריכים לעשות את ההשתדלות שלנו כמו שצריך, ולהתנהג כמו שהקדוש ברוך הוא דורש מאתנו, ואז נזכה לראות בעיניים את "וראית את אחרי".

"אף פעם לא ראיתי רע!"

חסיד אחד הלך לאדמו"ר רבי דב בער ממעורזטש, ואמר לו: "הרב! רע לי! אני לא יכול להמשיך כך!". אמר לו הרב: "כתוב במשנה (ברכות דף נ"ד ע"א), שאדם חייב לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה". שאל האיש: "אבל איך אברך? אברך על הרע? הרי אני לא רוצה אותו!". השיב הרב: "אם אתה רוצה לקבל תשובה, תלך לעיר אניפולי תחפש חסיד בשם רבי זושא, תשאל אותו והוא יסביר לך".

הלך החסיד לרבי זושא מאניפולי, וראה מולו יהודי פשוט יושב בצד. אמר לו רבי זושא: "שלום, מי אתה?". אמר לו: "האדמו"ר רבי דב בער שלח אותי הנה". שאל רבי זושא בפליאה: "הרב שלך שלח אותך אלי? אבל אני לא מקבל קוויטעל, אני לא אדמו"ר". אמר לו החסיד: "שאלתי את הרב שאלה והוא אמר לי שאצלך יש תשובה. השאלה היא, איך אפשר לברך על הרעה כמו על הטובה?". ענה הצדיק: "אני לא מבין למה הוא שלח אותך אלי, איך אני יכול לענות אם אף פעם לא ראיתי רע?". ... הוא נראה מסכן, הבגדים שלו קרועים, והוא אומר לו שהוא לא ראה רע בחייו. שמע את זה התלמיד, הבין את התשובה וחזר בחזרה. זהו שחייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה. כשקורה חלילה משהו שנראה כדבר לא טוב, צריכים לזכר שגם אם לא רואים איזו תוצאה טובה מזה, עדיין גם דברים לא הגיוניים יכולים לקרות. צריך להאמין בקדוש ברוך הוא. אנחנו רואים את הטובות של הקדוש ברוך הוא, כל בקר אנחנו קמים ואומרים: "מודה אני לפניך", נושמים, הולכים, אוכלים, זה לא מובן מאיליו בכל בקר יש לנו נסים ונפלאות! צריך להודות לקדוש ברוך הוא על כל רגע ורגע, על כל הטוב אשר גמלנו.

הבי מסתברא

מעות זכר למחצית השקל מעבירים
להחזקת העלון של מורן ראש הישיבה שליט"א.

זו הזדמנות טובה, לומר תודה!

ניתן להעביר מטות מתנות לאביזרים לחלוקה בו ביום

בית החופים:

כתובת: (רח' סווי' הודעה) 88-672523

באתר: 1000.org.il

בשמירת נדרים פלום